

| | |
|---|--------------------------------|
| Comunitat Autònoma / Departament / Estat | COMUNITAT VALENCIANA |
| Municipi | MORELLA |
| Direcció | Placeta de l'Església, 1 12300 |
| Edifici | Arxiprestal de Santa Maria |

Campanes actuals

| Nom | Campaneta del cor (0) |
|----------------------------------|--|
| Localització | Cor |
| Mesures (cm) | Diàmetre (en cm) 20 Vora Altura del bronze Pes aproximat (en quilos)5 kg |
| Fonedor | |
| Any fosa | |
| Descripció | Sembla antiga |
| Fotos | 3 |
| Tocs | |
| Conservació, manteniment | |
| Protecció | |
| Propostes | |
| Autors de la documentació | |
| Data | |

| Nom | El Piu, Àngel Custodi (1) |
|---------------------------------|--|
| Localització | Espadanya |
| Mesures (cm) | Diàmetre (en cm) 55 Vora Altura del bronze 45 Pes aproximat (en quilos)96 kg |
| Fonedor | GUILLEM, ANTONIO BELTRÁN |
| Any fosa | 1804 |
| Descripció | La campana té una inscripció al terç en espanyol de difícil lectura perquè té nombrosos defectes de fosa. Sols es llegeix amb claredat la paraula "ANGEL" i part de la data de fosa. No obstant això, s'entreveuen algunes lletres de la resta del text i la data de fosa, de manera que sembla que la inscripció és la següent: "? ? ? ? ? ANGEL CUSTODIO ? ANO I804". Al mig hi ha una cartel·la amb el nom del fonedor, novament incomplet pels nombrosos defectes de fosa: "ANTONIO / GUILLEN / ME FECIT". La part en llatí es tradueix com "EM VA FER". |
| Fotos | 8 |
| Tocs | Repic i volteig automàtic. |
| Conservació, manteniment | Es troba en bon estat de conservació, instal·lada a l'espadanya. Disposa de truja de fusta amb perfil típic d'Ermec i està mecanitzada amb motor d'impuls i electromall monofàsic. El batall està fixat amb cuir. |

| | |
|----------------------------------|--|
| Protecció | Protecció genèrica al trobar-se en un BIC declarat. En conseqüència les intervencions en les campanes han de ser comunicades a la Direcció General del Patrimoni Cultural Valencià adjuntant el projecte prèviament a l'inici dels treballs. |
| Propostes | |
| Autors de la documentació | ALEPUZ CHELET, Joan |
| Data | 27-05-2018 |

| | |
|---------------------------------|---|
| Nom | Santa Bàrbara i Sant Vicent (2) |
| Localització | Espadanya |
| Mesures (cm) | Diàmetre (en cm) 95 Vora Altura del bronze 80 Pes aproximat (en quilos)496 kg |
| Fonedor | MANCLÚS, SALVADOR |
| Any fosa | 1986 |
| Descripció | <p>La campana té en primer lloc la següent inscripció al terç, segurament copiada d'una campana més antiga: "SANTA BARBARA Y SAN VICENTE 1.910". Aquesta indica les advocacions a les quals està dedicada i la data de fosa de l'antiga campana. Seguidament disposa de la següent inscripció commemorativa al mig: "LA PESA DE ARTILLERIA / ALS AGERMANATS GUANYADA / AL HONOR DE DEU DEDICA / MORELLA ESTA CAMPANA". Aquesta inscripció està copiada d'una campana més antiga, segurament alguna de les descrites per Teodoro Llorente a Valencia, Tomo I, p.308:</p> <p>"armó después compañías de guerra para combatir á los agermanados; y al mando del bayle don Berenguer de Ciurana, capitán valerosísimo, hicieron heroicidades en aquella campaña. Como trofeo de victoria, concediéronse á Morella tres cañones, que sus tropas tomaron á las huestes populares en la batalla de Almenara. Estos cañones tenían los escudos de los gremios de Pelayres, carpinteros y panaderos, á quienes pertenecían. En 1701 fundióse uno de ellos para hacer una campana (que ahora se llama la de los cuartos), y en ella se grabó esta inscripción:</p> <p>Gran honra pera Morella posar en esta campana la pesa de artilleria als agermanats guanyada.</p> <p>En 1750 se fundieron los otros dos cañones, y se hizo otra campana (la Cantonera), que tiene una inscripción muy parecida."</p> <p>Al mig trobem la marca de fàbrica de la foneria Manclús, element habitual a les campanes industrials: "FUNDICION / DE / SALVADOR MANCLUS / C. INDUSTRIA, 27 / VALENCIA".</p> |
| Fotos | 9 |
| Tocs | Repic i volteig automàtic |
| Conservació, manteniment | Es troba en bon estat de conservació, instal·lada a l'espadanya. Disposa de truja de fusta amb perfil típic d'Ermec i està mecanitzada amb motor d'impuls i electromall monofàsic. El batall està fixat amb cuir. |

| | |
|----------------------------------|--|
| Protecció | Protecció genèrica al trobar-se en un BIC declarat. En conseqüència les intervencions en les campanes han de ser comunicades a la Direcció General del Patrimoni Cultural Valencià adjuntant el projecte prèviament a l'inici dels treballs. |
| Propostes | El batall es deu renovar per altre lligat amb el sistema tradicional que amb manteniment ofereix més garanties de seguretat. |
| Autors de la documentació | ALEPUZ CHELET, Joan |
| Data | 27-05-2018 |

| | |
|---------------------------------|--|
| Nom | Sants Julià, Fructuós i Teodor (3) |
| Localització | Espadanya |
| Mesures (cm) | Diàmetre (en cm) 105 Vora Altura del bronze 90 Pes aproximat (en quilos)670 kg |
| Fonedor | ROSES VIDAL, MANUEL (VALÈNCIA) |
| Any fosa | 1940 |
| Descripció | <p>La campana té en primer lloc una inscripció en espanyol al terç amb l'advocació a la qual està dedicada i la data de fosa: "SAN JULIAN FRUCTUOSO Y TEODORO / 1940". Seguidament disposa de la següent inscripció commemorativa al mig: "LA PESA DE ARTILLERIA / ALS AGERMANATS GUANYADA / AL HONOR DE DEU DEDICA / MORELLA ESTA CAMPANA". Aquesta inscripció està copiada d'una campana més antiga, segurament alguna de les descrites per Teodoro Llorente a Valencia, Tomo I, p.308:</p> <p>"armó después compañías de guerra para combatir á los agermanados; y al mando del bayle don Berenguer de Ciurana, capitán valerosísimo, hicieron heroicidades en aquella campaña. Como trofeo de victoria, concediéronse á Morella tres cañones, que sus tropas tomaron á las huestes populares en la batalla de Almenara. Estos cañones tenían los escudos de los gremios de Pelayres, carpinteros y panaderos, á quienes pertenecían. En 1701 fundióse uno de ellos para hacer una campana (que ahora se llama la de los cuartos), y en ella se grabó esta inscripción:</p> <p>Gran honra pera Morella posar en esta campana la pesa de artilleria als agermanats guanyada.</p> <p>En 1750 se fundieron los otros dos cañones, y se hizo otra campana (la Cantonera), que tiene una inscripción muy parecida."</p> <p>Al mig peu trobem la marca de fàbrica de la foneria Manclús, element habitual a les campanes industrials: "FUNDICION / DE / MANUEL ROSES VIDAL / HIJO DE M. ROSES SANTOS / VALENCIA".</p> |
| Fotos | 9 |
| Tocs | Repic i volteig automàtic. |
| Conservació, manteniment | Es troba en bon estat de conservació, instal·lada a l'espadanya. Disposa de truja de fusta amb perfil típic d'Ermec i està mecanitzada amb motor d'impuls i electromall monofàsic. El batall està fixat amb cuir. |

| | |
|----------------------------------|--|
| Protecció | Protecció genèrica al trobar-se en un BIC declarat. En conseqüència les intervencions en les campanes han de ser comunicades a la Direcció General del Patrimoni Cultural Valencià adjuntant el projecte prèviament a l'inici dels treballs. |
| Propostes | El batall es deu renovar per altre lligat amb el sistema tradicional que amb manteniment ofereix més garanties de seguretat. |
| Autors de la documentació | ALEPUZ CHELET, Joan |
| Data | 07-05-2018 |

| | |
|----------------------------------|--|
| Nom | Sant Pere (5) |
| Localització | Espadanya |
| Mesures (cm) | Diàmetre (en cm) 110 Vora Altura del bronze 90 Pes aproximat (en quilos)771 kg |
| Fonedor | PACCARD |
| Any fosa | 1997 |
| Descripció | La campana té al terç aquesta inscripció amb el nom de la campana, el municipi i la data de fosa: "SAN PEDRO / MORELLA 1997". Al mig peu està la marca de fàbrica, element habitual a les campanes industrials: "1796 PACCARD ANNECY FRANCE 1997". També al mig peu està la marca del instal·lador: "ERMEC". |
| Fotos | 7 |
| Tocs | Toca els quarts amb la C.2. Repic i volteig automàtic. |
| Conservació, manteniment | Es troba en bon estat de conservació, instal·lada a l'espadanya. Disposa de truja de fusta de perfil tradicional local i està mecanitzada amb motor d'impuls i electromall monofàsic. El batall està fixat amb cuir i atornillat. |
| Protecció | Protecció genèrica al trobar-se en un BIC declarat. En conseqüència les intervencions en les campanes han de ser comunicades a la Direcció General del Patrimoni Cultural Valencià adjuntant el projecte prèviament a l'inici dels treballs. |
| Propostes | El batall es deu renovar per altre lligat amb el sistema tradicional que amb un major manteniment ofereix més garanties de seguretat. |
| Autors de la documentació | ALEPUZ CHELET, Joan |
| Data | 07-05-2018 |

| | |
|---------------------|---|
| Nom | Sant Miquel (5) |
| Localització | Espadanya |
| Mesures (cm) | Diàmetre (en cm) 112 Vora Altura del bronze 100 Pes aproximat (en quilos)813 kg |
| Fonedor | MANCLÚS, SALVADOR |
| Any fosa | 1959 |

| | |
|----------------------------------|---|
| Descripció | <p>La campana té una simple inscripció al terç amb l'advocació a la qual està dedicada i la data de refosa: "SAN MIGUEL / REFUNDIDA EN 1959". Seguidament disposa de la següent inscripció commemorativa al mig: "LA PESA DE ARTILLERIA / ALS AGERMANATS GUANYADA / AL HONOR DE DEU DEDICA / MORELLA ESTA CAMPANA". Aquesta inscripció està copiada d'una campana més antiga, segurament alguna de les descrites per Teodoro Llorente a Valencia, Tomo I, p.308:</p> <p>"armó después compañías de guerra para combatir á los agermanados; y al mando del bayle don Berenguer de Ciurana, capitán valerosísimo, hicieron heroicidades en aquella campaña. Como trofeo de victoria, concediéronse á Morella tres cañones, que sus tropas tomaron á las huestes populares en la batalla de Almenara. Estos cañones tenían los escudos de los gremios de Pelayres, carpinteros y panaderos, á quienes pertenecían. En 1701 fundióse uno de ellos para hacer una campana (que ahora se llama la de los cuartos), y en ella se grabó esta inscripció:</p> <p>Gran honra pera Morella posar en esta campana la pesa de artilleria als agermanats guanyada.</p> <p>En 1750 se fundieron los otros dos cañones, y se hizo otra campana (la Cantonera), que tiene una inscripció muy parecida."</p> <p>Al mig trobem la marca de fàbrica de la foneria Manclús, element habitual a les campanes industrials i a les foses per aquesta indústria: "FUNDICION / DE / SALVADOR MANCLUS / C INDUSTRIA 27 / VALENCIA)".</p> |
| Fotos | 7 |
| Tocs | Repic i volteig automàtic Toca les hores amb repetició. |
| Conservació, manteniment | Es troba en bon estat de conservació, instal·lada a l'espadaña. Disposa de truja de fusta amb perfil típic d'Ermec i està mecanitzada amb motor d'impuls i electromall monofàsic. El batall està fixat amb cuir. |
| Protecció | Protecció genèrica al trobar-se en un BIC declarat. En conseqüència les intervencions en les campanes han de ser comunicades a la Direcció General del Patrimoni Cultural Valencià adjuntant el projecte prèviament a l'inici dels treballs. |
| Propostes | El batall es deu renovar per altre lligat amb el sistema tradicional que amb cert manteniment ofereix més garanties de seguretat. |
| Autors de la documentació | ALEPUZ CHELET, Joan |
| Data | 07-05-2018 |

| | |
|---------------------|---|
| Nom | Campana Grossa, Sant Julià (6) |
| Localització | Terrassa de l'absis |
| Mesures (cm) | Diàmetre (en cm) 138 Vora 16 Altura del bronze 107 Pes aproximat (en quilos)1522 kg |
| Fonedor | MESTRES, ADJUTORI; MESTRES, JAUME |
| Any fosa | 1756 |

| | |
|--------------------------|--|
| <p>Descripció</p> | <p>La campana té un conjunt complex d'inscripcions, repartides entre dos cordons del terç i el mig. La major part estan en llatí. Així, al terç trobem un conjunt d'inscripcions molt comunes a les campanes des del segle XIV repartides entre dos cordons: "? XPS ? REX ? VENIT ? IN ? PACE & ? DEVS ? HOMO ? FACTVS ? EST ? VERBVM ? CARO ? FACTVM ? EST ? XPS ? DE ? VIRGINE ? NATVS ? EST ? XPS ? MORTVS ? EST ? XPS RESURREXIT / + XPS ? VINCIT ? XPS ? REGNAT ? XPS ? IMPERAT ? XPS ? AB ? OMNI ? EVLGVRE ? TEMPESTATE ? & ? TERREMOTVS ? NOS ? DEFENDAT ? AMEN ? SANCTE ? JVLIANE ? ORA ? PRO ? NOBIS". El text abrevia totes les voltes el nom de Crist, que està en grec i complet seria: "XPISTO?". La inscripció es pot traduir al valencià així: "CRIST REI VA VA VINDRE AMB PAU, DÉU ES VA FER HOME EL QUI ÉS LA PARAULA S'HA FET HOME CRIST NAT DE (MARIA) VERGE VA NÀIXER CRIST VA MORIR I VA RESSUSITAR CRIST VENÇ CRIST REGNA CRIST IMPERA CRIST ENS DEFENSE DE TOT LLAMP, TEMPESTAT I DELS TERRATRÉMOLS ENS DEFENSE AMEN SANT JULIÀ PREGA PER NOSALTRES".</p> <p>Com hem comentat, és un recull de diverses inscripcions molt comunes a les campanes i a alguns breviaris recullen aquestes inscripcions dins d'una oració per implorar la protecció divina durant les tempestes. En primer lloc l'oració "? XPS ? REX ? VENIT ? IN ? PACE & ? DEVS ? HOMO ? FACTVS ? EST ?" és habitual als llocs elevats que exercien cert domini del territori. Seguidament les paraules "VERBVM ? CARO ? FACTVM ? EST" formen part de l'inici de l'Evangeli de Sant Joan (Joan 1. 14), text que fins la reforma litúrgica dels anys 70 del segle XX era llegit al final de les misses, i a més forma part de l'oració de l'Angelus. La resta del text està copiat d'aquestes oracions per protegir de les males tronades, fet que queda especialment remarcat quan especifica que "CRIST ENS DEFENSE DE TOT LLAMP TEMPESTAT I TERRATRÉMOLS AMÉN". A més les aclamacions + XPS ? VINCIT ? XPS ? REGNAT ? XPS ? IMPERAT ?" tenen origen a les aclamacions carolíngies, utilitzades a França al segle VIII i posteriorment com a himne oficial de la Ràdio Vaticana. Aquest conjunt d'oracions es completa amb una súplica a Sant Julià, patró de Morella: "SANT JULIÀ PREGA PER NOSALTRES". Aquesta senzilla oració deriva de les Lletanies dels Sants, una de les súplices més solemnes de l'Església Catòlica i que es canta en determinades celebracions litúrgiques (Vetlla Pasqual i ordenacions sagrades) i també durant les rogatives i altres actes penitencials. Igualment és un text molt comú a la pietat popular.</p> <p>El conjunt de textos d'aquesta campana es completa amb una rica iconografia, ubicada al mig, amb advocacions clarament protectores: Santa Bàrbera (de les tronades), Sant Miquel (del dimoni, ja que es creia que els dimonis estaven darrere de les tronades) o la Mare de Déu de Vallivana (cal recordar el vot de la ciutat de Morella l'Any 1672 que va motivar la celebració dels Sexenis després d'una epidèmia). A cada costat de la imatge de Santa Bàrbera està l'escut de Morella i tot i els defectes de fosa sembla que té aquesta inscripció: "SEGELL DEL CONSELL MUNICIPAL DE MORELLA". També al mig hi ha una gran custòdia amb aquesta inscripció als costats: "SANCTISSIMVM / SACRAMENTVM / MISERERE / NOBIS". Aquesta inscripció reproduïx una de les Lletanies al Santíssim Sacrament i es tradueix així: "SANTÍSSIM SACRAMENT TINGUEU PIETAT DE NOSALTRES". Finalment hi ha una cartel·la rodejada d'una sanefa amb els noms dels autors de la campana: "ADJVTORI Y JAUME / MESTRES DE CALAF / ME FEREN LO ANY / 1756". És poca habitual el fet que figure en valencià un text al segle XVIII i possiblement és per l'origen català dels fonedors (de Calaf, Barcelona).</p> |
| <p>Fotos</p> | <p>27</p> |

| | |
|----------------------------------|--|
| Tocs | No es toca. |
| Conservació, manteniment | <p>Es troba en regular estat de conservació, instal·lada al centre del terrat de l'absis de l'església i penjada d'una estructura de ferro. Té al mig peu un badat amb forma circular que no afecta cap element decoratiu ni a les inscripcions. Disposa de truja de ferro de la foneria de Salvador Manclús amb alguns elements ornamentals soldats al capçal i està mecanitzada amb motor de vol continu i electromall trifàsic. Disposa de batall lligat i reforçat amb cable de seguretat.</p> <p>La campana està fixada perquè no es faça sonar i evitar així que el badat es faça més gran i acabe trencant una part important del llavi.</p> |
| Protecció | Protecció genèrica al trobar-se en un BIC declarat. En conseqüència les intervencions en les campanes han de ser comunicades a la Direcció General del Patrimoni Cultural Valencià adjuntant el projecte prèviament a l'inici dels treballs. |
| Propostes | <p>Vist l'estat de conservació de la campana considerem necessari procedir a una restauració que permeta recuperar tant el seu toc com la instal·lació tradicional. El bronze es deu baixar de la terrassa i ser netejat. Atès el valor històric i cultural de la peça descartem la seua refosa, per tant es deu soldar als tallers d'una empresa especialitzada.</p> <p>La campana es deu dotar amb truja de fusta de perfil tradicional local, conegut per fotografies antigues o truges semblants dels Ports, i mecanitzar-la amb motor d'impuls i electromall monofàsic, mecanismes que permeten el seu toc manual. Es deuen programar tocs que imiten els tradicionals.</p> |
| Autors de la documentació | ALEPUZ CHELET, Joan |
| Data | 07-05-2018 |

Información completa: [Arxiprestal de Santa Maria - \(COMUNITAT VALENCIANA\)](#)

PDF (13-05-2026)